

Előzetési ár:

Egész évre 8 frt — 16 kor.
Félévre 4 frt — 8 kor.
Negyedévre 2 frt — 4 kor.

Közsegeknek, körjegyzőknek és néptanítóknak:

Egész évre 6 frt — 12 kor.
Fél évre 3 frt — 6 kor.

Egyes szám kapható:

a kiadóhivatalban, a főtözsdeben, Köszl János, Hochrein J. és fia i. üzletében.

PÉCS

POLITIKAI VEGYESTARTALMU LAP.

Hirdetéseket

elfogad a kiadóhivatal (lyceum) könyvnyomda), hol mindenkor a legutányosabb árak szabotnak. Minden beiktatott hirdetés után 32 kr — 60 fillér bélyegdíj fizetendő.

Nyilttér 1 sor 1 ft 2 korona

Kéziratok

a szerkesztőségbe (lyceumi könyvnyomda) küldendők.

Megjelenik hetenként, kétszer.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: lyceumi könyvnyomda.

Kéziratok nem adatnak vissza.

A bányászok sztrajkja.

A DGHtársaság pécsvidéki bányaterületén kiüthött sztrajkkal vannak tele ugy a helyi, mint a fővárosi, sőt a külföldi lapok is.

Nem lehet tehát mondani, hogy e munkásmozgalom nem méltattatik kellő figyelemre, sőt mi azt hisszük, hogy az ügy iránt tanúsított érdeklődés nagyobb a megérdemeltől. Jelentősége és kihátása a széniparra e mozgalomnak semmi esetre sincs ez az adott viszonyok között nem is lehet, de mint ephemer türelemre figyelemre méltó különösen némely feltűnő jelenségnek fogva.

Az egyik ily jelenség az, hogy a sztrajkot a bányászok a reájok nézve legrosszabb időben kezdték meg.

A DGHtársaság ugyanis óriási (500.000 mmázsa) szénkészlettel rendelkezik és a lanyha üzlet-menet miatt nemcsak nem akarja készletét szaporítani, de sőt ellenkezőleg, minden módon a széntermelés ideiglenes korlátozására törekszik. A munkaszünet tehát kapóra jött a DGHtársaságnak. E tekintetben tehát a sztrajk vezetősége nem valami nagy belátást és körültekintést tanúsított.

Hogy a bánya igazgatóság célja a termelés korlátozása volt, mutatja azon tény, hogy 2800 főre tehető bányá-

munkások közül csak rövid idővel ezelőtt bocsátottak el 400-at; hogy többet nem bocsátottak el, annak oka pusztán a humanizmusban keresendő: nem akartak ugyanis több száz munkás családot, kik évek, mondhatni egy évtized, sőt hosszabb idő óta a bányákban dolgoznak, kenyérkeresetétől megfosztani, ami igen szép dolog ugyan, de az a bökkenő, hogy a bánya igazgatóság a megmaradt fölös munkaerővel aránylag kevesebbet dolgoztatott és így a munkások heti keresménye is leszűkült. Ily módon az igazgatóság bár jót akart, de a munkások sem minden ok nélkül sztrajkoztak, mert egy munkásra nagyon lényeges különbséget képez, ha az eddigi napi 1 frt 60 kr. helyett 1 frt 20 vagy esetleg még kevesebb napi átlagbér jut rá.

A sztrajk kitérésének oka tehát a bér csökkenése és a kereset korlátozása volt és így nem csoda, ha a munkások követeléseit a baj orvoslására irányultak. Azon további követelésük, hogy ne a végzett munka arányában fizessék őket, hanem napi 2 frt, 2 frt 50 bért kapjanak, oly szertelen túlzás és annyira okadatolatlan, hogy annak teljesítésére jözen észszel még csak gondolni sem lehet, mert ily módon a bányák jövedelmezősége teljesen a munkások kényére volna bízva.

A sztrajk kitérését nem nagy előkészület előzte ugyan meg, de elemi erővel, váratlanul még sem jött és épen lapunk már hetekkel ezelőtt adott hírt a munkások forrongásáról. Megakadályozni az ily mozgalmat természetesen nem lehet, mert hiszen a munkások teljesen szabad urai elhatározásaiuknak. A sztrajk tehát el volt határozva és annak ügyeit egy tíz tagú munkásbizottság vezeti. Feltűnő, hogy e bizottságban túlyomó nagy számban vannak a magyarok, valamint hogy a sztrajk a magyar bányamunkások között Somogyon és Szabolcsban tört ki és innen harapódzott el a vasasi és bányatelepi munkások közé is. A sztrajkolás kétségtelenül idegen a magyar jellemtől, de hogy most épen a magyarok sztrajkoztak, mutatja, hogy nem az egyéni, vagy nemzetiségi jellem a fő, hanem a foglalkozás és az ebből fejlődő érdek. A magyar munkások sztrajkja különben a bémelés mellett első sorban az idegen munkások ellen is irányult, a mi igen természetes — az ő szempontjukból, mert ha az igazgatóság elbocsát munkásokat, bizonyára nem a Somogyon, Szabolcsban állandóan letelepedett és birtokos munkásokat bocsátja el, hanem a mozgó külföldi elemet, a melynek tartásából nincs is semmi haszon. Részünkről csak előnyösnek tartanók,

A PÉCS TÁRSASÁGA.

Huszonnégy órai szabadság.

— Jules Moinaux rajza. —

Ha elmondom önöknek, hogy Lafrite dragonyos huszonnégy órai szabadságot kapott s hogy zsebében tíz frank volt, önök bizonyára így fognak beszélni:

— Ime egy dragonyos, a ki bizonyára valami pompás kalandra indul, mert végre is egy dragonyos, a ki huszonnégy órai szabadságot kér, készül valamire...

Es végre is Lafrite éppenséggel sem mire sem készült. Hazuról tíz frankot kapott s szabadságáról pedig úgy gondolkodott, hogy egy dragonyosnak, a kinek 10 frankja van, annak bizonyára mulatósága is fog akadni az üres huszonnégy órában.

A kaszárnya kapuján ragyogó arecal lépett ki; előbb balra akart indulni, aztán mégis jobbra tartott, maga sem tudta miért, talán csak azért, hogy sétájának semmi kitűzött célja nem volt.

Ilyen esetekben az ember rendszeren az orra után indul s így cselekedvén Lafrite is, a Vendôme-terre ért. Megállt az oszlop előtt s a mig elnézte, büszke lett rá, hogy

franciának született. Aztán lement a Rue Rivolin, Coligny szobra elé ért s egy ott ügyelőt urat meg is szólított:

— Kérem szívesen tisztelt uraság, ki legyen ezen közsobor?

— Coligny, vitez ur! Felelt az öreg szolgálatkészen.

— Coligny? .. ah! ugy az a bérkocsis, a kiről annyit hallottam, a ki megölt egy polgárt.

A jó fiu Colignyt összetévesztette Collignonnal.

Ezzel belepett egy kis koresmába, bort rendelt magának s elgondolkozott, miért nevetheztet ugy az öreg ur, mikor ő a bérkocsisról beszélt.

Borát fölhiprintve, a derék dragonyos újra tovább bandukolt és szerencsésen kiért a Champs-Elyseekre. Ott egyszerre egy dajka tűnt szemébe, a ki egy padon ült s térdein egy gyermeket ringatott. Hadfink a padhoz közeledett, rámosolygott a dadára, helyet foglalt, tárgyat keresett a társalgás megkezdésére s azt meg is találva, a következő párbeszéd fejlődött ki:

— Kisasszony... nemde csűf idő... Lehet, hogy fölfog szikkadni... de... az is lehet — nem tenném tűzbe a kezemet, hogy nem, — hogy újra esni fog...

— Bizonyára, erősíté a dada.

— Végre is — folytatá Lafrite — eső

után néha fölszikkad, de az sem ritkaság, hogy újból esni kezd az eső.

— Bizonyára.

— Es ha így lesz most is, ez részemről nagyon bosszantó dolog, mert huszonnégy órai szabadságot kaptam.

— Ugy, akkor borzasztó; bizonyára!

— Es most sükségtelen is az eső.

— Bizonyára.

— Annál inkább, mert ha most esni kezdene, a kegyetlen végzet megrabolna kedves társaságotól.

— Bizonyára.

A dragonyos látta, hogy ezen a módon sohasem haladna titkos céljához, a miért is más hadifortélyt eszelt ki, a gyermekhez intézvén szavait, a ki bámulo szemeket meresztett rá:

— Ah, ah! ez a kis polgár rendkívül csinos...

— Bizonyára.

— Es nemde ön a dadája?

— Hányszor szopik naponta?

— Ah, na... Egyszer sem, hiszen már két éves, — veté ellen, szeméit lesütve a szende dada.

— Mit eszik hát ez esetben a kis polgár?

— Huslevest, piskotát, a mit bizonyára ön is evett, mikor kicsi volt.

ha a magyar bányamunkások szaporod-
nának és lassanként a pécsvidéki bányal-
akosság megmagyarosodnék. Hogy a magyar
bányamunkások panszaik közé
fölvették azt is, hogy a társláda-alapsza-
bályok magyarul is kidolgoztassanak, az
minden esetre megszívlelére méltó a
DGHTársaság igazgatójára, ki külön-
ben a magyarosodásnak lelkes barátja
és bizonyára módját fogja találni, hogy
a magyarosodás követelményének e té-
ren is elég téssek. a minthogy tény,
hogy ez 1864-ben hozott alapszabályok
magyar átdolgozása már munkában is
van és a legrövidebb idő alatt kész lesz,
a mikor is magyarról fog németre for-
dítani.

További panaszk a bányászoknak,
hogy a bányatisztek velök embertelenül
bánnak és hogy keserményökben —
igazságtalan levonásokkal — megkáro-
sítatnak. Az e tekintetben a budapesti
bányakapitány által eszközölt vizsgálatok
mindenesetre meg fogják világosítani a
helyzetet, azt azonban már most meg-
állapíthatjuk, hogy ugy az embertelen
bánásmód, mint a munkások megkáro-
sítása csak egyesek visszaéléseiből, mint
az ily nagy személyzet mellett minde-
nütt megtörténhetik, fordulhatott elő
néhánykor, ami bizonyára orvosoltni
fog, mert hiszen a pécsi bányagaz-
gató a leghumanusabb és legméltányosabb
emberek egyike és a DGHTársaság bi-
zonyára nincs rászorulva, hogy a bány-
munkásoknak nyomorúságosan megszer-
zett garasából levonásokat tegyen.

A hatóság és a DGHTársaság is
a lehető kímélettel ugyan, de azért kellő
határozottsággal járt el a sztrájkolókkal
szemben és katonai fedezet gondosko-
dott arról, hogy a sztrájkolók azokat,
kik hozzájuk nem csatlakoztak, munká-
jokban meg ne akadályozhassák, se ne
bántalmazhassák. A bányagazgatóság
ma, szombat délutánra tüzte ki a határ-
időt, mely ideig a sztrájkolók közül

azok, kik munkára jelentkeznek, el-
fogadtatnak; a munkára nem jelente-
zők pedig — ha idegen illetőségűek —
hétfőn el fognak távolítani. Remélhető,
hogy ez ideig a munkások is jobb belá-
tásra jutnak és a sztrájkoknak kielégítő
vége lesz. Óhajtjuk, hogy ez emberi
élet veszedelme nélkül menjen végbe.

Egy kis statisztika.

III.

A születés szerint az ország közsé-
geiben átlag csak 73.5% a helybeli, azon
megyei 15.59%, más megyébeli 8.28%,
fővárosi 0.22%, fumei 0.01%, horvát-
szlapon 0.76%, osztrák 1.28%, külföldi
0.19%.

Megyénkben ez arányszámok a követ-
kező megoszlást mutatják: a megye közsé-
geiben helybeli 66.06% (ezen szám foly-
ton csökken.) a megye más községéből
való 23.29%, (növekszik) más megyébeli
9.23%, (növekszik) fővárosi 0.10%, (nö-
vekszik) fumei 0.01%, (növekszik), horvát-
szlapon 0.47 (növekszik) ausztria
0.67, (fogy.) külföldi 0.09 (fogy.) P é c s
v á r o s a b a n helybeli 44.74% (ez
arányszám folyton csökken) baranyame-
gyei 18.84% (ezen arányszám is csökken)
más megyébeli 26.22% (ezen szám növeks-
zik.) fővárosi 1.07% (növekszik) fumei
0.03% (növekszik.) horvát-szlapon 1.74%
(csökken.) ausztriai 6.47% (csökken.)
külföldi 0.74% (csökken.) Ez adatokból
kítünk, hogy Pécs lakosságának több
mint fele idegen származású, illetőleg
születésű, ami nem épen örvedetes moz-
zanat és aligha tévedünk, midőn azt
mondjuk, hogy e körülményre vihető
vissza egy részt azon erős kritikai szel-
lem, mely közállapotaink megítélésében
nyilvánul, más részt pedig a közeletünk
terén lépten-nyomon tapasztalható közöny
és a lokál-patriotizmus csaknem teljes
hiánya, mely pedig különösen vidéki köz-
pontok fejlődéséhez mulhatatlanul szüksé-
ges, mert ha a m i e n k e t magunk nem
istapoljuk tőlünk telhetőleg, az idegenek-
től azt hiába várjuk.

A népesség illetősége szerint az
országban helybeli 87.47, azon megyébeli
6.36, más megyébeli 4.42, fővárosi 0.13,
fumei 0.01, horvát-szlapon 0.07, (Horvát-
Szlavonországban magyarországi 0.45,
1880-ban még csak 0.33) ausztriai

0.92, (1880-ban volt 0.67) külföldi 0.12,
(1880-ban 0.10) ismeretlen 0.07 (1880-ban
0.12%). Megyénk községeiben helybeli
illetőségű 88.97 (fogy) azon megyébeli
6.80 más megyébeli 3.36, fővárosi 0.04,
horvát-szlapon 0.18 ausztriai 0.56 külföldi
0.05%, mely arányszámok mind növekvő-
ben vannak, sőt az ausztriai illetőségűek
száma 1880 hoz képest éven megkétszere-
ződött. Pécs lakosai közül pécsi illetőségű
67.11, baranyamegyébeli 10.41, más me-
gyébeli 14.26, fővárosi 0.60, fumei 0.01,
horvát-szlapon 0.88, ausztriai 6.18, külföldi
0.46%; fogyást mutat a fumei, horvát-
szlapon és ausztriai illetőségűek száma,
a többi rovat alatt említettek mind növekvő-
ben vannak.

A Baranyamegyében tartózkodó más
megyei illetőségűek száma volt 1880-
ban 8.908, 1890-ben 14.863; a megye
népességéből más megyékben tartózkodott
1880-ban 4.951, 1890-ben 7.709, e téren
tehát az emelkedő elköltözés mellett is
tetemes a népességnek beköltözés utján
való szaporodása. Érdekes, hogy az ország
fővárosában 1880-ban 1.151 baranyame-
gyei illetőségű lakott, mely szám 1890-ben
már 2.412-re vagyis megyénk lakosságának
0.75 százalékára szaporodott.

A visszhang. A visszhang, melyet
Kálnoky gróf exposséja Európában minde-
nütt keltett, rendkívül rokonszenves. Kül-
ügyministerünk fejtegetéseinek benyomását
legjobban e szavakkal lehet jellemezni,
hogy az összes nemzetek közvéleményére
bekeigéretképpen hatottak azok. Hogy
Németországban e fejtegetések békés jelle-
mének méltatásában bizonyos tartózkodást
parancsolnak magukra, tekintettel a birod-
almi gyűlési választásokra, melyek a véd-
erő tetemes emelése fölött lesznek hivatva
dönteni, csak érthető. Mindamellett a
Kálnoky exposséjához fűzött német kom-
mentárokból érthetően keresztül a beke-
bizalom és ez a tény bizonynyal a legvi-
lágosabb bizonyítéka annak, hogy kül-
ügyeink vezetője teljes joggal esetelte a
jelenlegi európai helyzetet megnyugtatónak.
Az expossé legorvendetesebb hatása azon-
ban azt észlelhetők, hol azt alig varhattuk,
t. i. Oroszországban. Az orosz sájtó egy-
hangulag elismeri, hogy a cári birodalom
és osztrák-magyar monarchia közt a vi-
szony legújabb időben meglepően barát-
sággá lett és tényleg úgy látszik, mintha
Oroszországban legújában alapos fordulat

— Nem emlékszem már . . . Lehet,
és milyen pályára szánták a kis polgárt?
— Oh Istenem! Erre gondolni még
rengeteg idő van.

A fiúcska ezalatt kezével a drago-
nyos szőr-forgóval ellátott csákója után
kapkodott s Lafrite fejébe nyomta azt, a
min a dada habotával kacagott.

E közben nagy csözület támadt. Az
emberek egy kocsit után futottak, mely
sebes vágatva robotgott tova

— Mi az? kérde a dada.

— Egy miniser megy a kamarába!
— kiáltotta valaki a futók közül.

— Oh, ilyet még én sohasem láttam,
vajjon két lába van-e annak is? . . . Vi-
gyázzon csak egy kicsit a fiúcskára, rö-
g-tön visszatérek.

— Csak menjen, — szolt Lafrite —
én nagyon szeretem a gyermekeket, semmi
baja sem lesz, legyen egészen nyugodt.

A csözület egyre nagyobb lett, az
emberek öklöztek, lökdösték egymást, egy
ajult asszonyt bevitték a közeli gyógy-
szertárba, míg egy másikat elgázoltak.
Mindenki kíváncsi volt a ministert látni.

A gondjaira bizott gyermek még
mindig Lafriten volt, két óra is eltelt, a
dadának se híre se hamva. A jó drago-
nyos kezdett már kétségbeesett tekinteteket vetni
maga körül. A gyermek ordított, a katona

ringatta s a járó-kelők kacajban törtek
ki erre a látványra.

— De hol lehet . . . Hová tűnhetett
a dada? Mormogá Lafrite egyre növekvő
ingerültséggel.

Körülfelte cukorkaárások sátrai voltak,
a kik rémtörténeteket kezdtek neki mesé-
lni rosz anyákról, a kik nem ritkán
ilyen módon szabadulnak meg gyerme-
keiktől.

A szerencsétlen drago-nyos magán-
kivül volt.

— Eh végre is nem hagyhatom itt,
— mormolá dühösen, arpa-cukrot vett az
ordító fiúnak s a közönség rohogása közt
odább vitte.

II.

Nagy népcsoport verődött össze egy
vándorló bűvész körül: Lafrite közeledett
a satorhoz s így szolt a fiúcskának:

— Nézz csak oda, majd meglátod,
milyen nagyszerű dolgokat fog művelni az
az ur . . . Látod azt a labdát . . . egy,
kettő — eltűnt . . . egy, kettő, ismét
visszatért.

— Úram és hölgymei — rikácsolá a
bűvész — ez mind semmi, én vállalkozom
szemük láttára egy gyermek eltüntetésére.

— Itt van egy! kiáltá el magát Laf-
rite, legjobban velvén így elintézni ügyét.

A bűvész átvette a gyermeket s le-
borította egy lepellel.

Távozzon fiatal ember! Parancsolá
csakhamar.

Aztán a lepelt ismét fölemelte — a
gyermek már nem volt ott.

A drago-nyos megkönnyebűlten sohaj-
tott föl s távozni akart, mikor a bűvész
rákiáltott:

— Hé . . . katona . . . A mutatvány-
nak nincsen ám még vége . . . Aztán
gyorsan egyet rántott a lepelen s a gyer-
mek, a tomeg tomboló tetszészaja közt
újra előtűnt.

Lafrite kétségbeesetten kapott a fiu
után, karjára tette s elkeseredve kezdte
magában, mi tévő legyen vele, midőn a
régen készülő vihar óriási erővel kitért,
az eső zuhogni kezdett és a bűvész és
publikuma egy pillanat alatt elmenekültek
a térsérgől. Lafrite, a kinek igen jó szíve
volt, óriás csákóját a gyermekre borította
s bátor lépésekkel gázolva a sáron és
embertömegen keresztül, egy utjában eső
bormérésbe rohant be.

— Ah te kis szerencsétlen — motyogá
a gyermeknek, a ki egyre ordított — hall-
gass el végre, arpacukrot vettem neked,
megmutattam a komédát és még egyre
sirsz; ne félj, nekem jó szívem van s ha

történet volna a béke-politika javára. Csak egyetlen tünetet említünk itt, a mely igen határozottan szól e föltevés mellett. A szlav jöteknysági egylet jubileumi ünnepe alkalmával, mely egyetben az orosz panszlavizmus testesül meg, az orosz sajtóban oly irányzat jutott kifejezésre, mely nem jelent kevesebbet, mint teljes szakítást az orosz keleti politika hagyományával. Egész nyiltan kimondta az orosz sajtó, hogy nem az a hivatása a cári birodalomnak, hogy balkáni népekért ontssa véret, melyek kivivott önállóságukat hátlatlanul nem akarják az orosz szabadítónak martalékul adni. Oly hangokat is hallottunk, melyek a panszlavizmust történelmi hazugságnak, ártalmas koholmánynak bélyegezték s mint ilyet kárhoztattak. Ezek bizonyára egy jobb belátás előhírnökei. És ha ez a belátás Oroszországban teljesen érvényesül, akkor — írja a „Pester Correspondenz” — többé is sem áll útjában a tökéletes összhangnak Oroszország és monarchiánk közt.

A korszerű erő. Nem kell hozzá nagy képzelőtehetség, hogy előre lássuk azt az időt, a mikor a gőzerő eljártozta mostani domináló szerepét és körülbelül arra a színvonalra szorították le, a melyen a mostani nemzedék képzeletében a régi jó póstkocsi áll. A jövő, és pedig már a legkövetlenebb jövő a villamosságé, eze a csodás, őshatalmu erő, melynek teremőképeessége napról-napra óriási arányokban növekszik. A korszerű emberiség már villamosan beszél és ír. Budapesten, hol a villamos hajtóerő már közúti vaspályát mozgat, nemcsakára felragyog a villamos világítás is, árnyekba helyezve a gazlangot, mint ez egykor a gyertyát és petróleumot. A gázvilágítástól és gőzerőtől a villamos világításhoz és villamos hajtóerőkhöz az átmenetet közvetíteni hivatása az első magyar villamosági részvénytársaságnak, melyet a napokban alapítottak a fővárosban. Magától értendő, hogy örömmel üdvözöljük az új társaságot. Már egyelőre 3 millió koronában megállapított részvénytőkéje is kezesség arra nézve, hogy pénzügyi képessége megbírja az óriási feladatokot, melyek reá vannak. A nagyszerű jövőnek további kezességét három férfiban bírja a vállalat, a kik műszaki igazgató-ságához tartoznak; ezek a világhírű Ganz-gyár kitűnő vezetője, M e c h w a r t vezér-

igazgató, valamint Z i p e r n o v s k y és D é r y igazgatók, kik, mint a váltakozó áram feltalálói, egyetemes hírnévek örvendenek az elektrotechnika terén. Az új társaság, melyre a Ganz-féle vállalatnak a Budapest főváros részéről egy villamos központi telep létesítésére adott engedély is atszáll, finanszírozás tekintetében is a legszerencsésebb előjelek közt született, mert a budapesti leszámítoló bank és a bécsi unio-bank vállalkoztak a finanszírozására és ennek a két előkelő intézetnek pusztá neve is biztosította annak, hogy a társaság részvényei a legsikeresebb vezetésnek fognak örvendeni a kibocsátási piacon. Így minden egyesül, hogy a vállalatnak kedvező jövőt jósolhassunk s erős a meggyőződésünk, hogy az ezen alapítás hoz fűzött remények csakhamar teljesséni fognak városunkban is.

Osztrák - magyar - román vám-szerződés Bécsből írják a „Pester Correspondenz”-nek: »Nincs igazuk a lapoknak, hogy oly pesszimista megjegyzésekkel látják el a kereskedelmi szerződési tárgyalások menetét Romániával és jajveszkelnek a fölött, hogy a hosszú tárgyalások után végre is csak legutóbb kedvezményes, nem pedig tarifa-szerződés jött létre. Nem lehet egy csapásra ledönteni oly fát, mely mely gyökeret vert a földben s jó bütykös. Így a monarchiának és Románia közt évek óta fennállott vámháboru által érlelt kereskedelmi politikai elidegenedés. Ha igazságosak akarunk lenni, el kell ismer-nünk, hogy egy feltörekvő nemzet szerződés is értékes vívmány a fennforgó viszonyok közt. Különben az biztos átmenet a tarifa-szerződéshez is. Ha Románia, amihez saját érdeke és a viszonyok kell, hogy lassanként kényszeríték, egyszer egy más hatalom kedvéért rést fog ütni autonóm tarifáján, az abból eredő előnyöket mi szintén élvezni fogjuk és — egy átlukasztott tarifa egyáltalán nem soká állja ki a sarat, mint a tapasztalás tanítja».

már a nyakamba szakadtál, nem foglak elhagyni.

Egyszerre egy esernyős alak lépett a bormérésbe s a katona örömmel szaladt eleje:

— Nini, te vagy a Boucleux!

— És te Lafrite — vigyorgá az ujjon érkezett.

Boucleux régi pajtás volt, a ki egy évvel előbb szolgált volt ki, mint ő.

— Tied ez a kis fickó?

— Enyém? Ördögbe is, ez kellene csak még. Aztán elmondá Boucleuxnek az egész tragikomikus esetet.

— Lásd és tiz frankom van és huszonnégy órai szabadságidőm, melynek fele ime ilyen haszontalanul lejár.

— Valóban tiz frankod van? Lafrite bizonyoságul kihuzta zsebéből a szépen összehajtogatott bankjegyet.

— Tehát fizetsz? kérdé csillogó szemekkel Boucleux.

— Mindent. Rendelj, a mit akarsz. Viszonzá Lafrite térdein a gyermeket himbalva.

Mialatt Boucleux a poharakat töltögette, az alatt a dragonyos, a leggyöngédebb anyának is becsületére való gondossággal vette körül a fiúcskát, ringatta, csicsigatta, gyermekverseket, dalokat mon-

dott neki, de ez egyre csak ordított, mint a fába szorult farkas.

— Ördögbe is szomjas ez a fattyú! — kiáltá Boucleux, mire Lafrite a gyermek ajkához tartotta a poharat, a ki mőhön ivott a borból.

A két régi pajtás nevetett, hogy izlik a vén embereknek való tej apró véden-cüknek.

Két óra mulva már az ötödik liter is a végét járta s a két bajtárs kölcsönösen kimerítette az egymásnak szánt elmondandók tárházát.

Egyszerre csak egy zenekar harsant föl a távolból s keringők és polkák, viharos galoppok ütemei bajolták el hallérzékeiket.

— Ah, a »felszemű nyúl« bálja, mit szólsz hozzá, ha oda mennénk! Szólt csilámló szemekkel Boucleux.

— Pompás eszme! Helyeselte Lafrite, a kit az élvezett bor már igen emelkedett hangulathozott.

Azonnal csöngetett s az elősiető pincérnek 7 frank 50 centet fizetett; ujjongva, topogva, vigan, mint két parti feecske, odahagyta a bormérést.

III.

A »Felszemű nyúl« bálján egy dragonyos megjelenése, karján egy gyermekkel, általános feltűnést okozott. Egy vaskos mama mindjárt pártul fogta a bétét, tér-

Baranya a legrégibb időben.

Baranyának belállapota 899—1543-ig.

Vár is több volt megyénkben hajdan. Különös emlékező azonban e következők-ről történik: 1) Pécs nemcsak erős kö-fallal való körülvéve és széles mély árok-kal, hanem a város falain belül különös erősítvénynevel is birt a székesegyház kö-rül, és hihetőleg a rómaiak óta. Ezen várbán a 18. század elején még kir. őrség feküdt. A város kapui pedig nemrég ron-tattak le, falai azonban és némely ör-tornyai jelenleg is állanak. 2. Baranyavár már Árpád idejében »castrum«-nak nevez-tett. 3. Szekcsón jelenleg is láthatók egy nagyszerű római erősítvénynek alapfalai; aztán Béla király névtelen jegyzőjéből tud-juk, hogy Ede, Árpád egyik vezére épített itt magának várát. 4. Sársomlyó. Így nevez-tett IV. Béla idejében a harsányi hegy, melyet az említett király 1249-ben tan-toríthatlan hívének Dobicsa Miklós tarnok-nak, ki a Sajó melletti ütközetben hősiég harcolván, nem tavozott oldalától, ajándé-kozott, hogy a nevezett hegyen erősítvényt építsen a hon védelmére. 5. Siklóson most is áll a leghíresebb felekvár. 6. Zóntivár Mindszent mellett. 7. Marévár, közel Ka-raszhoz, melynek egy tornya és 3—4 ölnyi magasságu romjai a legnagyobb erősség-ben egy meredek magas hegyesucson most is (1845-ben) látszanak. Vidékének hajdan igen népesnek kellett lennie, minthogy azon számos arany és ezüst pénz talált-tott már. Az azt találó és nem ismerő nép egy-egy aranyat többnyire öt-hat váltó garasert adott el a zsidónak. A mostani karszai derék plebánus (Jankó János ur, kinek a Tud. Gyűjt. és legújab-ban a Magy. Gazdában néhány igen derék értekezése olvasható.) azonban 12 vforin-tot ad egyért, és már ötöt kapott rövid idő alatt, melyek közül kettő Corvin Mátyásé, egyik Zsigmondé, egyik Alberté és egyik I. Ulászlóé vala. Ki építé e várat, nem tudni; csak arról van bizonyítványunk, hogy a 14-ik században Marévárott ple-bánia volt nem ugyan fenn a várbán, ha-nem alant a hasonnevű faluban, melynek jelenleg csak romjai láthatók még. 8. Szászvár, ennek romjai is fenn vannak még. 9. Földvár Pogány mellett. 10. Sz.-Lőrincen erősítvényt bírtak a johanniták. 11. Belavára. 12. Kantavár a pécsi hegyek-

deire vette s a nyalka katona és pajtás, gond nélkül adtak át magukat a tánc élvezetének.

Aztán újra söröztek, s a két jó barát annyira ment, hogy Lafrite átadta Boucleuxnek eskőjét és kardját, míg ő Boucleux kalapját nyomva fejébe, markába annak piros esernyőjét fogta.

Azonban miután a derék hadfinak pénze az utolsó sousig elfogyott s meg-fizetni az újabb költségeket nem tudta, a »Felszemű nyúl« gazdája megbotránkozva a részeg fickókon, a kik egy szegény gyermeket is elcipeltek a bálba, egyszerűen kidobta őket a helyiségből. A két benyalt fickó nagyokat ugrott a sáros utcán s egymást taszigálva azzal a nevetéssel nevettek, a mivel egykor Homér istenei.

IV.

A dragonyos vigságának egy svadronja-beli tisztt vetett végett, a ki egyszerre csak előtte teremvén, az elektromos lámpa világánál tetőtől-talpig vizsgáltni kezdé:

— Na hiszen kend szépen néz ki, csupa sár, piszok . . . Lafrite egyszeriben kijózanodva, kezét tisztelgésre emelve, mosolygá:

— Hadnagy ur!

— Kend kalapot visel és kezében esernyőt tart? — Mondhatom szép . .

ben. 13. A Zeng-csücsán, közel Pécsváradhoz is látszanak némely váromladványok. 14. Battinán az Orbasy család birt régi várral, mint ezt bizonyítja a híres Verantius érsek Konstantinápolyba lett követségi utjának leírásában. 15. Pécsvárad. 16. Kisasszonyfa. 17. Hegyalja.

Ütközetek színhelye is többször volt megyénk. Mindenekelőtt Mohács említendő, hol 1526-ban belső erők nagy részét sirba temették, midőn aztán a török iga elkezdte 200 évig sorvasztani a sok részre szakgatott haza kebelét, míg 1687-ben ismét Mohács térein aug. 12-én Lotharingiai Károly tonkre verte a törököt. — Siklós alatt a szigetvári hős emberei egy török hadat semmisítették meg 1566-ban. Pécs előtt 1686-ban megütközvén a észáry lovasság a törökkel, teljes győzelmet nyert, sok gabonát és egyéb zsákmányt. Megyénk határainál is sok vér folyt. Eszkék mellett 350-ben történt azon nagy ütközet, mely a római birodalom sorsának eldöntésére igen nagy befolyású volt. A Dráva soká hordta az elestek hideg tetemeit.

Bátaszéknél hazánk legdicsebb harcfia, a halhatlan Hunyady vívta ki győzelmeinek egyikét 1440-ben. Ugyan ezen évben sikertelenül ostromolta Hunyady Siklós várát. Gara László hősiég védelmezte azt és csak Ulászló koronáztatására adta meg magát és várát. Adja az ég, hogy megyénk földét többé vér, kivált honfi vér ne áztassa.

Erkölcsieiről népünknek kevés adataink vannak ezen korszakban, valamint háziéletéről is. János pécsi püspök 1461-ben, értvén hiteles férfiaktól, miszerint némelyek hívei között ágyasságban élnek, meghagyá az illető plébánosoknak, hogy tiltsák el a nevezett bűnösöket a templombajárás- és a szentségek használatától, míg meg nem jobbulnak. A püspöki helyettes 1450. körül megintett némely papokat, hogy a kockajáték miatt jó neveket, híreket ne veszélyeztessék. — A pécsvárad apát 1439-ben ön és öveinek (suorum familiarium) asztalára hat forintot költött csak hetenként, a szerzetesek (fratres) asztalára pedig csak 150 denárt. A nevezett szerzetesek és pedig 13 áldozó pap ruházatára 65 arany forintot adott, 6 ilju

Csákóját és kardját pedig oda kölcsönzi egy naplopónak.

— Hadnagy uram de . . .
— Egy szót se, takarodjon a kaszárnyába és holnap raportra fog jelentkezni. Ezzel a tisztt sebesen távozott.

Boucleux tudván, hogy barátjának nincs többé miből fizetni, gyorsan átadta a kardot és csákót:

— Pih szólt megvető hangon — Valóban, hogy moeskolhatja be valaki így a francia egyenruhát, mint te . . . Szégyenlem magamat, hogy veled láttak . . . Jójelekát!

— Még neki állt feljebb. Ez az ember háládatlanabb volt egy kigyónál.
— Lafrite egészen magánkivül volt ettől a feketeléküségétől s karján a gyermekkel hazatért a kaszárnyába.

Hajnaldott . . . Nem tudta mit fog kezdeni a fiuval, mikor álmadozásaiából egy örömteljes hang riasztotta föl. A Champs Elysée-beli dada volt.

Megtartotta emlékezetében a drago-nyos ezredének számát s a kaszárnya kapujában állva, kétségbeesetten várta a szabadságos visszatérését, nem merve urnőjéhez hazamenni a gyermek nélkül.

A kalandokon átment fluszkát örömmel adta vissza Lafrite, míg ő maga 48 órai szabafogságot kapott s nehéz fejjel és szívvél volt ideje gondolkodni a felett, hogy a 24 órai szabadságnak és 10 frank-nak sokkal jobb hasznát is lehetett volna venni.

szerzetes ruházatára 2 vég cseh posztót, mely 10 aranyba került. Rablásokról keveset olvassunk a megyénket illető régi történeti adatokban. 1325 körül rablók miatt hagyták el sz. Pál remetéi egy időre jakabhegyi kolostorukat. Sztaray Mihály 1544 körül azt írja, hogy ő alsó Baranyában sok rablót talált, kik azonban mind elfogadták tanítását. Akkoron azonban népünk nem kevéssé fajult már el az ősi erényektől a vad törökkeli hosszas érintkezése miatt.

Hirek.

— **Rossz hír** érkezett szerdán d. u. Lechner Gyula rendőrfőkapitány egészségi állapotáról Linzből, hol még mindig beteg fekszik. Az orvosi távirati tudósítás szerint a felgyógyuláshoz kevés a remény. A szomorú értesítés városszerte a legmélyebb levertséget szülte. Reméljük a legjobbat!

— **Hymen.** W e i s z Gábor, a pécsi ízr. hitközség titkára eljegyezte Sohr Etelka k. a. t. Felső-Mindszenten. Az esküvő f. hó 25-én reggeli 7 órakor lesz Pécsen.

— **Kitüntetés.** A zombori casinó-egyleti dalára Hoffer Károlyt tiszteletbeli tagjává választotta. Az erről szóló értesítést és díszokmányt a kitüntetettnek meg is küldték. Hoffer a kiváló elismerést meleg hangu levélben köszönte meg.

— **A magyarosodás a DGHTársaság pécsi bányaterületén.** Azon hírlapi közleményekre vonatkozólag, melyek szerint a pécsi bányaterület tisztikarában a magyar elem nem elegendő számban van képviselve, a legjobb információk alapján írhatjuk, hogy e tekintetben mióta Wiesner Rajmár áll az igazgatóság élén folytonos és nagy javulás észlelhető. Az igazgatóság tisztviselői között több mint 50% a magyar és elvül van elfogadva, hogy a megüresedett helyek csakis magyarokkal fognak betölteni. A bányamunkások előjárói között is igen sok a magyar és épen Wiesner igazgató intézkedéséből minden telepen van magyar tisztviselő akivel a magyar munkások anyanyelvükön érintkezhetnek, amely intézkedéseket örömdetesnek, de egyúttal igen természetesnek is találjuk, mert hiszen Wiesner Rajmár bányagazgató maga is magyar allampolgár és bár külföldön nyerte kiképezését, de szívvel-lellekkel magyar, mutatja ezt a bányatelepi iskolák megmagyarosítása, valamint azon körülmény is, hogy Ajkán (Veszprémmegyében) épen a magyarosodás előmozdításáért diszpolgárra választott. Az ő vezetése alatt bizton várhatjuk, hogy a pécsi bányaterület teljes megmagyarosodása nem sokára ténynyé fog válni. Erre azonban egy kis időt kell hagyni a derek igazgatónak, mert ha valahol, hát e téren igaz az, hogy „lassan járj, tovább érsz.”

— **Törvényszéki jegyzőből ügyvéd.** Dr Kemény Fülöp nkanizsai tiszki jegyző ez állásáról leköszönvén, Perlakon ügyvédi irodát nyitott és eljegyezte Kohn Rezső földbirtokos leányát Rikát Szekesfehérváron.

— **A népesedési mozgalom** városunkban május havában a következő volt: Elve született 100 gyermek, meghalt 102, leszámítva azonban ezekből a kórházakban elhalt 21 idegent, a szaporulat 19. A szülöttek közt volt 50 fiu és 50 leány, törvényes 88, törvénytelen 12. Ikerszülés volt 1. Házasságra lépett 41 pár. Anya született 4 gyermek, mind törvényes. Nelves, egészségtelen lakás május havában 3 izben kifogásoltatott és üresített ki rendőri beavatkozás mellett. A közegészségi közegek e téren tapasztalt erélyét a legteljesebb mértékben helyeseljük és re-

méljük, hogy ez irányú működését erényedtellenül fogja a jövőben is folytatni, amire szükség is van, mert Pécsset az egészségtelen lakások száma legio. Be kell záratni, le kell rombolni a ragály-fészkeket.

— **Adóügy.** A város területén május havában befizettetett egyenes adóban 47,626 frt 04 kr. vagyis 174 frt 54 krral több mint a múlt év megfelelő idejében. Az év elejétől befizettetett 149,028 frt 57 kr., vagyis 261 frt 98¹/₂ krral több, mint a múlt év megfelelő idejében; hadmentességi díjban befizettetett májusban 286 frt 82 kr az egész évben eddig 1292 frt vagyis 573 frttel kevesebb mint a múlt évben.

— **A városi tiszti főügyész** jelentése szerint április haváról folyamatban maradt 228 ügydarab, május havában érkezett 32 db, elintézendő volt 260 db. Ebből elintéztetett 13, június hóra átvitetett 247 ügy. Ez ügyekben tárgyalás volt a törvénszéknel 1, a bíróságnál 5, pénzbeli beszolgáltatás volt 4, jelentés adatott 9 ügyben.

— **A rablétszám** a pécsi királyi ügyészségi fogházban május havában 141 volt, ezek között előzetesen letartóztatott vagy vizsgálat alatt állt 23, felebbezés alatt 15, jogerejűleg elítelt 103, nem szerint férfi 117, nő 24. A jogerejűleg elítéltek között két éven felüli fegyház vagy börtönbüntetésre elítélthet 25 egyén ez idő szerint nem volt elszállítathó. Rabmunkából befolyt 11 frt 70 kr.

— **Baranyamegye kir. tanfelügyelőjétől.** 9.0. 1893. sz. alatt a következő értesítést tettük: A nagyméltósági választás és közoktatási m. kir. miniszter ur f. évi május hó 23-án 1914 sz. a. kelt magas rendeletével a pécsi jótékony nőegylet kisdododójának megadta a jogot nyári menedékházakat vezető dajkák képzésére s az e végre szükséges 6 heti tanfolyam tartására. Ezen tanfolyamra egészséges és ép testalkattal bíró, 18—40 év között levő, magyarul tudó nők bocsátatnak, kik irni és olvasni tudnak és kifogástalan erkölcsi viseletüket községi bizonyítványval igazolják. A tanfolyam célja, hogy a fent elősorolt feltételekkel bíró nőket képezzék nyári menedékházban szükséges teendők végzésére, a mely teendők az 1891. évi XI. t. cikk 8. §-a értelmében a gyermekek ápolása, rendre, tisztaságra, illedelmes magaviseletre való szoktatás és játékkal való foglalkoztatása, azonkívül a nem magyar anyanyelvű gyermekeknek a magyar nyelv ismeretébe való bevezetése. Ezen teendőkben a kisdodó (kisdodóvő) vezetése mellett a pécsi jótékony nőegylet kisdododójában töltött hat heti gyakorlat alatt kell tartaságot szerzeni s a tanfolyamot sikerrel végzett nők részére bizonyítvány fog kiállítatni, mely őket nyári menedékházakban való alkalmazásra feljogosítja. A tanfolyam f. évi július hó 1-én veszi kezdetét. A felvételre jelentkezés a kir. tanfelügyelői hivatalban (belvárosi iskola-épület) történik f. évi június hó 25-ig irásban vagy szóval s a feltételek igazolása végett születési, orvosi, iskolai, szolgálati és községi bizonyítvány mutatandó be a jelentkezés által. Pécsen, 1893. évi június hó 3-án. Salamon József kir. tanfelügyelő.

— **Ijúsági jünialis Hőgyészen.** A hőgyészi ifjuság a vöröskereszt egylet javára Hőgyészen a Nyul erdőben f. évi június hó 17-én zártkörü nyári táncmulatságot rendez. Belepti-díj: Személy-jegy 1 frt. — Család-jegy 2 frt 50 kr. Kezdeté: délután 4 órakor. Kedvezőtlen idő esetén fedett helyiségről gondoskodva lesz. A rendezőség: Beierlein Bela Hőzsész. Eiferth István Hőgyész, Eiferth Lajos Muesi, Erdődi József Hőgyész, Erdődi Lajos Szegzárd, dr Fehér Dezső Szegzárd, Hafner

Géza Szakály, Hájá Béla Szegzárd, Hende Ferenc Högyész. Dr. Holndonner Adolf Högyész, Klimes Antal Högyész, Kölber László Högyész, Laky László Kölesd, Litke István Szakály, Mayer József Szegzárd, Rakssányi Zoltán Högyész, Ritter Béla Gyónk, Ritter István Hidegkut, Sántha Gyula Szt.-Lőrinc, Somossy Jenő Högyész, Zavaros János Szegzárd.

— **Halálozások.** Mestrits Rozália meghalt tolyó hó 5-én, életének 58-ik évében. — König Károly meghalt folyó hó 6-án, életének 50-ik évében. Béke hamvaikra!

— **A Mecsek Egyesület** hivatalos órái ezután minden penteken esti 5-7-ig tartatnak meg a Nádor szálloda 11. sz. szobájában, s ekkor nyújtanak fölvilágosítást a szép idők beálltával megkezdendő kirándulások vezetői is, a kirándulásokban résztvenni óhajtoknak. A kirándulások szabályzata az évi jelentésben foglaltatik s azért ha e jelentést valamely tagtárs tévedésből meg nem kapta volna, úgy ez ügyben forduljon a titkárhoz (Kiss J. tanár) vagy a pénztárhoz (Stern R. ügyvéd) kik a füzetet készséggel boesátják rendelkezésére. Tagul való belépés, a lakás pontos megjelölésével, a titkárhoz címzendő levélzólapon útján történhetik. Az évi jelentést, mely az utjelöléseket, tagok névsorát, kedvezményeket stb. tartalmazza, az új tagok is megkapiák.

— **Iparos és kereskedő tanoncok vizsgája.** A belvárosi népiskolában elhelyezett iparos tanonc iskolában a vizsga f. évi június hó 15-én és 16-án, az ágoston-téri községi népiskolában pedig f. évi június hó 17-én mindenkor d. u. 4 órakor fog megtartatni. A m. kir. főreáltanodában elhelyezett kereskedő tanonc iskolában a vizsgák határideje f. évi június hó 20-ára, ugyancsak az ott elhelyezett iparos tanonc iskolában f. évi június hó 22-ére mindenkor d. u. 5 órára tűzetik ki. Megjegyeztetik, hogy a mondott napokon a hittanból is a vizsgát megtar-

tatik. A Zsolnay-gyári ipariskolában pedig június 25-én d. e. 10 órakor fog a vizsga megtartatni. A jobb tanulók jutalmazására osztályonként 3 összesen 42 azaz, negyvenkét forint o. é. fog fordítatni.

— **Egy szép étterem.** Csak a napokban említettük meg, hogy mily elégtelenek és meg nem felelők a pécsi éttermek. Azóta üdvös és rég szükséges változáson ment át a Sillay-féle vendéglő, melynek tulajdonosa azt ujonan átalakította. Az idomtalan rekesz, mely a szép helyiséget két elégtelen részre osztotta, kidobott és ez által az étterem impozáns, magas és díszes csarnokká alakult át, mely szépségre ritkítja párját. A konyha kitünő, magyaros és zamatos. A borok a legjobb sajátermésű pécsi borok. Minden kedden este Miskolczy zenekara játszik a szép helyiségben, mely bizonyára rövid időn a leglátogatottabb étterem lesz Pécsen.

— **A tolnamegyei gazdasági egyesület** f. hó 4-én által-kiállítás rendezett Högyészen, mely azonban a kedvezőtlen időjárás miatt nem a legjobban sikerült. A dalban a nagyvendéglőben tartott 42 zeritkü banket azonban teljes sikert aratott.

A női kereskedelmi tanfolyam hallgatói hétfőn és kedden tették le a vizsgát és pedig úgy az írásbelit, mint a szóbelit. A 11 hallgató közül 2 jelesen, 9 pedig jól vizsgázott, a mi a legszebb eredmények közé tartozik.

— **A szinkórból.** Kedden a »Sabin-nők elrablása« adatott, ez a páratlan bohózat, melynek szatirja és humora elemi erővel hat és nevetési göresöket okoz. A kitünő előadásból magasan emelkedett ki Dezséry Retegi Fridolinija, mely szerep kedvéért a darab iratott. A pompás ensemble-t emelték Kalmár Piroška (Etelka) Pethes (Szilvai) Sárdy Károly (Bányai) Tóth Antal (Marosan) Szendrőy Ella (Irma) László Gyula (Endre). — Szerdán Fanchon asszony leánya ismételtetett. — Csütör-

tőkön »Figaro házassága« került színre. A vígjátékok királya és mintaképe. Az előadás azonban épenséggel nem felelt meg a kitünő darabnak, mert általában senkinél sem volt jól betanulva. Kitünően játszott Follinus (Figaro) de ez a szerep alakjánál fogva nem neki való; Kalmár Piroška (Zsuzsi) a legbájosabb komorna volt és a »légyott« jelenetben, midőn úrnője hangját sikerülten utánozta, oly hatást ért el, minőt még a szinkórbán nem éltünk át. Léva y Sárika igen csinos Cherubin volt. Pethes Almavivája a kidolgozatlan szerepek közé tartozik, Dezséry (Antonia) Polgár (Bazilio) Dálnoki (Békebíró) sikerült epizód alakok voltak úgy Végh Irma és Tóth Antal Bartholója is. Szendrőy Ella kifogástalan grófnő volt és Polgárné is kedves kis Fanchette. Az ilyen darabokat »remekbe« kellene adni, ez alkalomból azonban — sajnos — kegyelemből játszták. Nem ártana megismételni.

Vegyes hírek.

Dr. Kovács Soma mohácsi orvos oltárhoz vezette Prezmayer Alajos kereskedő leányát: Regina k. a-t. — Goldarbeiter Alajos mohácsi kereskedő eljegyezte Bein Karolina k. a-t. — Kacskovits Jenő pécsi kereskedő oltárhoz vezette Hamulyák Gyula darócihalmi káptalani urad, kasznár leányát: Matild k. a-t. — Székely Géza gerjéni ref. lelkész neje: született Lukácsy Erzsébet meghalt 27. évében. Negy kis gyermeke: Pál, Erzsike, Géza és Béla gyászolja a korán elhunyt édesanyját. — Somogy megye új főispánja mellé Kérészy Zoltán ministeri segédfogalmazó neveztetett ki.

Felelős szerkesztő és kiadó tulajdonos:

FEILER MIHÁLY.

Nyom. Feiler Mihálynál (lyceumi nyomda) Pécsen.

Hirdetések

igen előnyös áron elfogadtatnak a kiadóhivatalban:

Lyc. nyomda.

THURN EMIL ÉS TÁRSA

óraműves és ékszerész

Pécsett, Király-utca 1. ss., a Központi Takarékpénztár épületében.

Legszébb és legnagyobb választék arany és ezüst zsebórákból, gyári áraikon.

Finom arany női remontoir órák, csinos kivitelben 15 ftról 150 ftrig.
Arany uri remontoir órák 28 ftról 300 ftrig.
Egy ezüst remontoir henger óra 7 ftr 50 krtól feljebb.
Egy ezüst remontoir óra kettős-köpenyvel 9 ftről feljebb.
Egy ezüst női remontoir óra finom szerkezettel 8 ftről feljebb.
Egy ezüst toulai remontoir óra kettős-köpenyvel 16 ftről feljebb.
Egy pontosan járó nickel óra 4 ftr 50 krtól feljebb.
Egy finom ezüst óra-lánc 2 ftr 30 krtól 18 ftrig.
Egy amerikai ébresztő-óra 2 ftről 14 ftrig.

Alkalmi ajándékok, legérdekesebb és értékű ékszerek nagy választékban, gyári áraikon.

Egy csinos és finom arany briliáns gyűrű 12 ftről feljebb.
Egy csinos arany úri óralánc 12 ftről feljebb.
Egy csinos arany női óralánc 5 ftr 80 krtól feljebb.
Egy finom arany karkötő 6 ftről feljebb.
Egy finom arany uri gyűrű 5 ftről feljebb.
Egy finom arany női gyűrű 2 ftr 20 krtól feljebb.
Egy finom arany jegygyűrű 2 ftről 25 ftrig.
Egy finom arany vagy ezüst velencei nyaklánc 1 ftr 80 krtól feljebb.
Egy finom arany kereszt 1 ftr 20 krtól feljebb.

Finom inga órák, csinos díofa szekrényben 7 ftről 120 ftrig.

Egy finom arany zománcozott párisi amulet 2 ftről feljebb.
Egy pár finom arany fülbevaló 1 ftr 50 krtól feljebb.
Egy finom nyakkendő tű 1 ftr 30 krtól feljebb.
Egy finom ezüst karkötő 1 ftr 30 krtól feljebb.

A nagyérdemű közönség becses figyelmét ezen árujegyzékre és partfogását kérve, maradtunk kiváló tiszteltet!

Thurn Emil és Társa.

Mindennemű órák javítása 80 krtól feljebb, jótállás mellett.

Ékszerek javítása a leggyorsabban és olcsó árakon eszközöltek.

Régi törött arany- és ezüst-tárgyak vagy órák a legnagyobb áron becsesülhetnek.

== 5 évi jótállás. ==

Az ékszerek a m. kir. főfémjelző hivatal által jelezve vannak és a tárgyak valódiságáért jótállunk.

A legjobb világhírű szájviz.

Orvostudomány megvizsgálva és rendelve!

45 éves jó hírnév! Száj- és fogbetegségek u. m.: a f. g. k. tagulása, fogfájások, gyulladások, daganatok, a száj kell-medien szaga, vérző foghús, fogkő-lerakódás, **legbiztosabban meggátoltnak** a világhírű, valódi cs. és k. osztr. m. és gör. kir. udv. fogorvos

Dr. POPP

Anatherin-szájvizének naponta való használata által. Teljesen nagyobb painakokban 50 kr. 1 ftr és 1 ftr 40 krtal.

Övszerű szolgál mindenféle fogfájás és szájbetegség ellen; jönak bizonyított **torok-öblítő-géto** az idült torokbajoknál, s nélkülözhetetlen az ásványvizek használatánál s a dr. POPP-féle **fogpor** vagy **fogpaszta** egyidejű használatával mellett mindenkor egészséges, szép fogak nyerhetők dr. POPP-féle **fogplomba**, az odvas fogaknak kitömésére, dr. POPP-féle **nővény-zsappan** mindenféle bőrkütegek ellen, különösen fürdők számára, dr. POPP-féle **napraforgóolív-olajzsappan**, **Vénusz-zsappan**, a jelenleg legjobb s legfinomabb **pipere-dívatzsappannal** s a bőr finomítására tekintetben felülmúlhatlanok.

Popp Veloutine arcpora 75 kr. legfinomabb francia minőség, olommentes, jól fed, de nem fest.

Popp Eau de Quinine 75 kr. a legjobb ígmosó szer, erősíti a fejbőrt.

POPP féle Savon de Famille pompás minőség, francia módon készítve különösen ajánlatos családok használatára. Darabja 15 kr. Kapható hat különböző színben és 6 kellemes és é. osz. illattal.

Árak: Anatherin fogpaszta szelencékben 70 kr. illatos fogpaszta 35 kr. fogpor 63 kr. fogplomba 1 ftr, nővényzsappan 30 kr. napraforgóolív-olajzsappan 40 kr. Vénusz-zsappan 50 kr.

A hamisított Anatherin-szájviz megvételétől, mely a vegyelemzés szerint a fogakra káros hatással van, mindenki határozottan óvakodjék.

Dr. POPP J. G.

hírneves **toilette-különlegességek** kaphatók **Pécsett:** Sipőcz István, Göbel Kálmán, Erreth János és Zsiga László gyógyszerárában, Alt és Böhm, Pacher Ede, Lang H. és Fia, Reinfeld A., Pfeffermann és Schön, Raab G. üzletében. **Pécsváradon** Dvorszky B. **Szigetváron** Salamon I. és Visy S. **Szt. Lőrincen** Szilágyi G. **Mohácsban** Luizer V. s Szendrey S. **N.-Bólyon** Eöry L. **Mágooson** Szép G. **Dombóváron** Szallós I. **Bátaszéken** dr. St. urczky L. **Siklóson** Petrach S. **Villányon** Csathó S. **Nádasdon** Mesterházy A. gyógyszerárában, valamint Magyarországon minden gyógyszerárában, illatszerésznél, drogustánál és finomabb üzletben és

Dr. POPP J. G.

cs. és kir. és gör. kir. udv. fogorvos és udv. szállításnál Bécs, I. Bognergasse 2.

Üjjonnan megnyílt fényképészeti műterem!

Van szerencsém a nagyérdemű közönség becses tudomára hozni, hogy helyben **Széchenyi-téren Dr. Loewy-féle palotában** egy a mai kor igényeinek teljesen megfelelő berendezéssel bíró

fényképészeti műtermet nyitottam,

melyben a fényképezés terén minden legúj. találmányt, még itt elő nem állított dolgokat is készítek, a rendes photographiától elkezdve minden nagyságban, ugymint: *mignon, visit, cabinet, kis makárt, nagy makárt, boudoir, muschel*, eddig ismert renes. nagyságokat, a legújtanosabban és legfinomabb kivitelben élethűen készítek, a *miért is a nagyközönség meggyőződésére mintaképekkel készségeggel szolgálok*, továbbá a rendes ismert nagyságokon kívül meg minden nagyságot készítek egész életnagyságig, szintügy csoport-, táj- és interiőr-felvételeket, különleges berendezés gyermek felvételekre, továbbá masolatokat régi képekről életnagyságig, szintügy *platinképeket*.

Különlegességek! A fényképezés terén legújabb találmányokat, úgy mint készítek fényképeket *zsebkendőbe* bele etetve, melyek soha ki nem moshatók, továbbá *selyemre* minden színűre, *vászorra* (linografía), mely épen olyan tartós mint egy olajfestmény, továbbá különös *szépségű opál-képeket*, készítek fényképeket *directe* raeetve *fára és csontra*; továbbá felhívom meg a nagyközönség figyelmét *chromo, aquarell és olaj-festményeimre*, melyeket természet után is, vagy régi képekről is a legművészeisebben és hűen készítek.

A midőn erőti értesíteni van szerencsém a nagyközönséget, egyidejűleg vagyok bátor azon kérését intézni, hogy becses látogatásaiaval műtermemet szerencsésültem méltóztatassanak. — Műtermemet minden reklam. óta, csakis előállított fényképek által kérésedelt partfogásért esedezem.

PAPP L. fényképész és festész
Széchenyi-tér, dr. Loewy-féle palota.

Üzletmegnyitás.

Van szerencsénk a nagy közönség szives tudomására adni, hogy a volt Spitzer L.-féle helyiségben (**Ferenciek utca 8-ik szám**) uj

üveg- és porcellán-kereskedést

nyitottunk és azt gazdagon felszerelve minden igyekezetünk arra lesz fordítva, hogy a nagy közönség minden igényét kielégíthessük.

Raktáron tartunk mindennemű **üveg porcellán árukat** és **tükröket** és minden e szakba vágó cikket a legújtanosabb áron.

Pontos és szolid kiszolgálást biztosítva, szives látogatást kérünk tiszteltet.

WILLMANN ÉS TÁRSA.

Ezen üzletben egy jó házból való fiu tanulól azonnal felvetetik.

Sör és borcsarnok.

SILLAY JÓZSEF

nagybortermelő

ajánlja ujonnan átalakított, Pécselt ez időszerint legdiszesebb

éttermét

és az 1885-ki országos kiállításon kiállítási nagyérmet nyert jeles

asztali borait.

Minden kedden

MISKOLCZY GÉZA

zenekara játszik.

A HORGONY-PAIN-EXPELLER

Ezen rég jónak bizonyult bedörzsölés, csúsz, köszvény, hátfájalmak és meghűlések ellen a világ minden részén el van terjedve és kitűnő hatása által

a legjobb

háztiszta hirtvét elnyerte. A valódi Horgony-Pain-Expeller máindm minden gyógyszerárban kapható 40 kros, 70 kros és 1 frt 20 kros üvegekben és így a legolcsóbb

háztiszta.

407/893. sz.

4451

Árverési hirdetmény.

Alulirt kiküldött végrehajtó az 1881. évi L. X. t. cz. 102. §-a értelmében ezenel közhírré teszi, hogy a pécsvári kir. járásbírótság 6334.93 sz. végzése által Rauschenberger Antal nádasdi lakos végrehajtató javára

Rauschenberger Ádám nádasdi lakos

ellen 665 frt — kr. tőke, ennek 1891. évi március hó 26. napjától számítandó 7 százalék kamatai és eddig összesen — frt — kr. perköltség követelés erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás alkalmával bírólalag lefoglalt és 651 frt 23 krra becsült házi butorok, ágyi ruha, gazd. és házi eszközök, pincszerek, tűzifa, hidas, trágya, pálmkás kazán, mangelófa, löszerszám és pej kanca lóból álló ingóságok nyilvános árverésen eladtnak.

Mely árverésnek az 1638/1893. p. sz. kiküldést rendelő végzés folytán a helyszínen, vagyis Nádasdon alperes lakásán leendő eszközlésére 1893. év **junius hó 14.** napjának d. u. 2 órája határidőül kitézetik és abhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen az 1881. évi L. X. t. cz. 107. §-a értelmében a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is eladtni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi L. X. t. c. 108. §-ban megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Pécsvaradon, 1893. évi május hó 31. napján.

Gyimóthy János kir. bir. végrehajtó.

Kwizda-féle

Véd--Ártof

Kwizda-féle köszvényfolyadék.

Égész palackkal 1 frt o. é. fél palackkal 60 krajczár. Kapható minden gyógyszerárban. — Fő - letét: **kerületi gyógyszerár Kornenburgban.**

Kwizda-féle köszvényfolyadék

Évek óta kiaróbbli, fájdalomcsillapító háztiszta köszvény, csúsz, és idegbojok ellen.

Tessék a védjegyre ügyelni s a vételnél határozottan kifejezni!

OSNIKJÓZSEF

es. és kir. kizárólag szabadalm.

I. szeremi portl-cement és vízhatlan mészgyár

Beocsiban.

Központi iroda és raktár: Bpest, V. Rudolf-rakpart 8.

Ágárlja a t. építész és építómester urak, építkezési vállalatok, föld-birtokok, községi és egyházi elajárosok, valamint a nagyérdemű építő közön, eg le sas figyelmebe saját gyártmányu

Portland-cement és vízhatlan meszt,

melyek mindenkör egyenlő jó minőségben szállíttnak. — Árjegyzékek s megárazatok kívánatra készséggel megküldnek.

Raktár PERLESZ LAJOS urnál Mohács.

Triest, 1884. Arany-érem.	N.-Pálánkán, 1887. Ar-ér.	N.-Pálánkán, 1887. Ar-ér.	Diszoklevél.
Bees, 1878. Eudon-érem.	Bpest, 1886. Naaydíszokl.	Zágráb, 1891. Diszoklevél.	Diszoklevél.
Páris, 1867. Bronz-érem.	Köcskemét, 1872. ezüst-érem.	Ujvidék, 75.48. Arany-érem.	Szeged, 1878. Eudon-érem.

PILSNERI SÖR!

Van szerencsém a nagy közönség szíves tudomására adni, hogy a pilseni polgári sörfőző-gyár bizományi raktára folyó évi junius hó 1-től nálam, az én képviseletemben van és cimek folytán azon helyzetben vagyok, hogy e méltán

világhírű sört, l-

mely gazdag komlótartalmánál fogva mint a legjobb gyomorerősítő szer ismeretes és minden más sörnél ajánlatosabb, naponként friss töltésben árusítom és házhoz is szállítom.

Palack-söreim töltése úgy történik, hogy a sör ereje változatlan marad. Ezen palacksörök hús helyen tartandók és pedig álló helyzetben és fölbontásnál vigyázni kell, hogy a palack föl ne rázassék.

A szállítás úgy helyben, mint vidékre is történik, kiesinyben vagy nagyban, 25 és 50 üveges ládákbán.

Árak: 5 decziliteres palack sör **18** krajczár.
7 decziliteres palack sör **24** krajczár.

Minden palack után **10** krajczár fizetendő, mely összeg azonban az üres palackkért visszatérítettik.

Ujra-árusítók arkedvezményben részesülnek.

Számos megrendelést kér tisztelettel a pilseni polgári sörfőzőgyár bizományi raktára.

Réder Károly Pécselt, Mór-utca 5. szám.

Megrendeléseket elfogad **K Ö S Z L J Á N O S** fűszerkereskedése.

SCHÖNWALD IMRE

ékszerész, órás és látszerész

Főüzlet:

Király-(fő)utca, a „Hattyu“-épületben.

PÉCSETT

Műhely:

Király-(fő)utca, Mestries-féle házban.

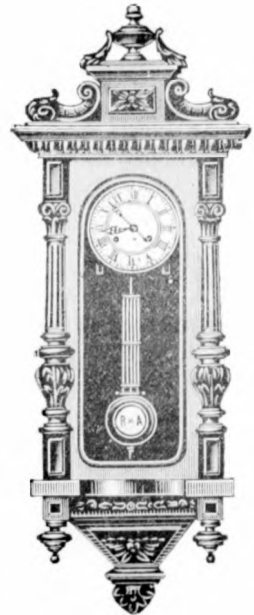
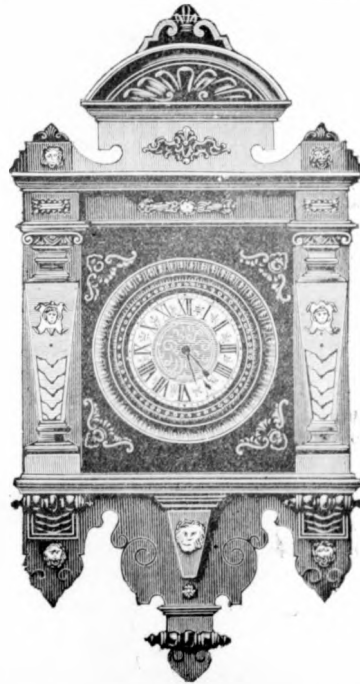
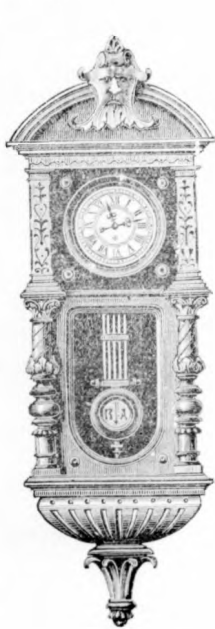
Tábori és színházi látszók, szemüvegek, göresők, hőmérők stb. gyári áron.

Pontos járásu csinos ébresztő órák, darabja csak 2 frt 50 kr.

Csinos ezüst horgony-Remontoir órák 2-ös fedéllel dbja 12 frt.

Inga-óra csinos szekrényben 8 nap járó és ütő szerkezettel ára 12 forint.

Anker-Remontoir Tula-óra, 2-ös köpenynyel kitünő szerkezettel 14 forint.

↔ Öt évi jótállással. ↔

Nagy raktár a legszebb ékszerek ezüst és (alpaca) China-ezüst árukban.

Javítások olcsón és legjobban készíttetnek.

Minden tárgy a magyar királyi pénzverde hivatal által felülvizsgálva és fémjelezve van.

Kiváló tisztelettel!

SCHÖNWALD IMRE.

Az „Országos Közegészségi Egyesület“ pécsvidéki osztályának MUNKAPROGRAMJA és ügykezelési szabályzata.

Az „Országos Közegészségi - Egyesület“ pécsvidéki osztályának mélyen tisztelt választmánya ream. ezen egyesület titkárára róttá azon megítélt kötelezettséget, hogy egyesületünk munkásságának tervezetét kidolgozzam, mely kötelezettségnek a következőkben megfelelni igyekeztem.

Munkásságunk irányát a cél adja meg, melyet egyesületünk maga elé tűzött és ez a „nép egészségének javítása.“ Mert a nép egészsége az a hatalmas alap, melyen a nemzet jóléte, boldogsága, de az ország hatalma is felépül. Az egészségesebb nemzet jobban fejlődhetik, művelődik, gazdagodik, mert népességének nagyobb része képesebb a munkára, többet dolgozhatik s kereshet; az egészségtelenebb nemzet ellenben a művelődésben és vagyonosodásban elmarad, mert népességének nagy része gyenge, satnya, munkára nem alkalmas és mert keresetéből sokat kénytelen a betegeskedők gyógyíttatására és eltartására fordítani.

Látjuk tehát, hol nagyobb az egészség, ott nagyobb az eleterő, a tetterő, a munkásság és pedig mind a testi, mind a szellemi munkásság s ennek eredménye a vagyon, a gazdagság, sőt a szellemi gazdagság is, mely a közművelődésnek nagyobb és élénkebb lendületet ad, mely kihát a nép alsó és legalsó rétegeire is. Fejlett egészségi viszonyok terelik a nemzetet az általános jólét útjára, az előrehaladás és erkölcsiség azon ös-vényére, mely a fennen magasztalt kultúra, az élvezetdús civilizáció országába vezér.

Az egészséget tehát, mint a nemzetek és az emberiség legfőbb kincsét magasztalva, bátran kijelenthetjük:

Minél egészségesebb egy nemzet, annál munkaképesebb, annál gazdagabb, annál nagyobb jelentősége és befolyása van az összemberiség nagy családjában is. Minden nemzet zászlaján tündöröljön tehát e jelige: „Egység!“

Az imént mondottakat szem előtt tartva, könnyen rá akadunk arra az utra, mely a kitűzött cél felé vezet. Főtekörvésünk a nép egészségének javítása, vagyis oly egészségi viszonyok teremtése, a melyek segélyével elháríthatjuk a nagy betegesedést s a vele járó nagy halálozást.

Kérdés azonban, elhárítható-e a nagy betegesedés, csökkenthető-e a nagy halálozás?

Igen sok betegség elhárítható, s a halál gyakran megelőzhető, ha az ember az egészségtan szabályai szerint él. Ha áttekintjük Magyarországnak népesedési mozgalmairól szóló statisztikai adatait az utolsó tíz évben és összehasonlítjuk más műveltebb országoknak statisztikai adataival, a legkedvezőtlenebb eredményre jutunk. Magyarországnak halandósága átlag véve az utolsó tíz év alatt 38,5 pro mille, azaz ezer lakós közül évente 38,5 hal meg. Ellenben Angliában csak 20,5, a mi annyit mond, hogy Magyarországnak lakosságából évenként még egyszer annyi hal meg, mint Angliában. És ha Magyarországnak lakosságát az utolsó népszámlálás szerint 17.500.000-re vesszük, évenként 673.750 hal meg, holott Angliának 17.500.000 lakosából csak 353.000, vagyis Magyarországnak évente még egyszer annyi, 10 év alatt pedig 6 millió 737.500 lélekkel marad el. Anglia ugyanannyi népességéből 10 év alatt csak 3.293.400 hal meg. De ne vegyük a műveltség legmagasabb fokán álló Angliát, vegyük csak a velünk legközelebbi viszonyban álló Ausztriát. Itt a halálozás 29,8 per mille. Ha a halálzási arányszám nálunk is csupán ennyi volna, akkor minden évben 152.350 és 10 év alatt 1.523.500 emberélettel kevesebbet veszítettünk volna el, mint a mennyit tényleg elvesztettünk.

Ezen magas halálzási arány tehát igen nagy

kárt és pusztulást jelent az ország legbecsesebb kincsében, az ember életében. Mert 10 év alatt csak Ausztriához viszonyítva népességünk száma 1 és fél millió lélekkel elmaradt. Méltán fájdalmas visszhangot keltenek Fodor tanár szavai: „Mikor pótolhatja ki nemzetünk ezt az elmaradást?!“ Hisz másfél millió lélek vesztésig majdnem annyi mint egész Szerbia vagy Görögország egész népessége! És az a sok elveszített ember mind honfitársunk! Küzködünk, veszdünk, áldozunk, hogy egy-két ezer kivándorolni készült itthon visszatartsunk, vagy egy-két ezer csángót betelepítsünk s másfelől pusztulni látunk egy és fél milliót!

Magyarország halálozásának megdöbbentő számadatait a nép nagyon mostoha, ros egészségére mutat. Es miután a közegészségi állapot a nép művelődésével, politikai jelentőségével karöltve jár, szomorú világot vet művelődésünk, politikai jelentőségünk azon fokára, melyet Európa művelt országai közt elfoglalunk.

Közegészségügyünk szomorú voltának kimutatása nem szégyen, sőt hazafias cselekedet. Rá kell mutatnunk a fekélyekre, melyek társadalmunk testén rágódnak, hogy azokat orvosolhassuk. Kormányunk is ugyanazon nemes intencziótól vezéreltetve, már 17 év előtt közegészségügyünk rendezését tűzte ki feladatául, miről az 1876. XIV. t. cz. tesz bizonyosságot. Ebben művelt államaink összes, a közegészségügy fejlődését feltüntető és hazai viszonyainkra alkalmazott adatait nyertek kifejezést.

Sajnos azonban, hogy e hosszú 17 évi időszakra, közegészségügyünk javulásában eredményt nem vagyunk képesek felmutatni. Hogy ennek oka mely körülményekben rejlik, és hogy e törvény maig sem nem tudott érvényesülni, itt nincs alkalom behatóan tárgyalni; majd annak idején, egyesületünk működése folyamán rá fogunk erre is térni; de mégsem mulaszthatom el ama két fontos körülményre rá mutatni, melyek közegészségügyünk föllendülését leginkább akadályozzák. Az egyik a nép gazdagságának, a másik a megfelelő műveltségnek, főleg a közegészségügy értelmiségének hiánya.

A tapasztalás mutatja, hogy az egyik tényező a másikkal karöltve jár, mert hol az értelmiség, a közegészségügyi iránti érzék kifejlődött, hol a vízvezetéknek, a csatornázásnak hasznos voltát a lakosság egészségére megítélni képesek, ott anyagi áldozatot hoznak a közegészségi intézmények létesítésére, tudván, hogy ezáltal nemcsak a közjónak tesznek szolgálatot, hanem saját egyéni érdekeiket, egészségüket, családjaik életét is megvédik. Azért bármilyen üdvös legyen a törvény, annak foganatosítása az értelmiség hiányán hajótörést szenved, mert a nagy anyagi áldozat, a befektetett tőke nem csengő ércben, hanem az egészségnek, a megvédett emberéletnek alakjában hozza meg a kamatot, a mit a népességnek nagy része meglátolni még nem képes, csak az adó alakjában fizetendő tetemes összeget sokalja.

Csak ha a kíméletlen sors járványos betegségek uralkodása idején az elhanyagolt közegészségügyi viszonyokban fetregő társadalomra súlyos csapásait méri, ha az irgalmatlan halál százaneként szedi áldozatait, akkor javjavesztel, s a közigazgatást, a hatóságot kárhóztatja e gondatlan, értelmetlen sokaság; holott épen gondatlansága, közönyössége a közegészségügy iránt, okozója minden bajnak.

A halálnak mélyen sújtó csapásaitól a lakosságot megkímélni, e soknemű szerencsétlenségnek elejét venni, a közigazgatás maga, ha még oly bölcs és előrelátó törvényeket alkot is, nem képes, hacsak a társadalomnak műveltebb osztálya segédkezet nem nyújt, és a fölvilágosítás hatalmas fegyverével le

nem küzd a közegészségügy veszedelmes ellenségeit, a balhítet, a közönyösséget s a vele szövetkezett gondatlanságot; ha a társadalomnak hivatott közegei a tudománynak, a fölvilágosodásnak fénylő fátylájával meg nem világítja az utat, mely a téves nézetek, a bal hiedelmek országából kivezével az egészség virágos tájkörébe.

Ezen nemes, hazafias czélnak vezéreszméje adta meg az alapot, az „Országos Közegészségügyi Egyesület” megalakulására, és az egészségügyi intézmények meghonosítása, valamint a közegészségügy iránti érzék fejlesztése városunkban és megyénkben, lesz feladata főkegyesületünknek is. Munkásságunknak kerete tehát egyrészt általános, amennyiben közegészségügyi közigazgatásunk intézkedéseit keresztülvinni és működésének területén belül mutatózó hiányain szegíteni törekszünk; másrészt azonban — és erre helyezték működésünk fősúlyát, helyi viszonyainkra nézve fel kell ölelnünk mindazon mozzanatokot, mindazon körülményeket, a melyek a közegészségügyi állapotunkra befolyást gyakorolhatnak. — Így szemügyet fogunk vetni a lakosság egészségének és életének legfontosabb elemeire: a levegő, az ivóvíz tisztaságára, talajunk, lakásaink, utcáink és tereink tisztántartására, a tápszernek és élvezeti szerek hamisítatlan voltára stb.: egyszerűen igyekezni fogunk tehetségünk szerint mindama veszélyeket, mindazon káros befolyással bíró hatányokat a lakosságról elhárítani, a melyeket a foglalkozás és az élet közzelmenek viszonyai egyáltalában reá rónak; arra fogunk törekedni, hogy a lakosság egészségét s ezzel teljes tettejét, munkaképességét megőrizhesse. A közel jövőnek fenntartott munkálkodásunk irányát egyes, a mindennapi életből merített példákkal fogom megvilágítani:

Városunkban a statisztikai kimutatások szerint a fertőző betegségek járványain kívül, főleg a tuberculózis és a gyermekek nagy halandósága adja a legmagasabb számokat.

Tekintsük már most a tuberculózisba való halálozást. Ez városunkban, hazánk összes nagy városai között majdnem a legnagyobb, dacára annak, hogy a természet városunkat regényes, szép fekvésére, éghajlati és földtani viszonyaira nézve a legegészségesebb városnak praedestinálta. Vajjon mely káros hatányok idézik elő ezen betegséget nálunk oly nagy számban?

Könnnyen leljük a feleletet ezen kérdésre, ha látjuk, mily temérdek por és szenny fertőzi a légtér, melyben a lakosság élni kénytelen.

A porral telt légkörből, mert azt érzékeinkkel észlelhetjük, minden ember menekülni törekszik, ellenben a difteritisz beteg váladékai által fertőzött légkörből a tudatlan nép nem menekül, sőt elég gyakran volt alkalmunk látni, hogy a látogatók még gyermekeiket is a beteghez, — a halál örvényébe viszik.

Akárhányszor a kut közvetlen közelében a disznó-ólt, szemét- és trágyadombot látjuk, az eső lemossa és a trágyának, a rothadó hulladékoknak, a szemétnék szennyes, bűzös leve átszűrmeddik a talajba, a talajvízbe a kut vizébe; a ház lakói betegeskednek, halványak, sápadtak lesznek az étvágytalanságtól, a folytonos hasmenéstől; szedik az orvosságot lelkiismeretesen és isszák utána a fertőzött ivóvizet, a betegség forrását. — Városunk nagyobbodik, terjeszkedik. Számos új ház olyan helyre épül, mely még néhány év előtt a környék személerakó helye volt, a szemét anyagai még mindig bomlanak, a talajt, a levegőt mérgező párákkal fertőzik. Az új házban a typhust, a skarlátot, a vérhást, vagy bármilyen fertőző betegség uralkodják a városban, a lakók megkapják; minek oka a fertőzött talaj, melyre a ház épült. Számos ilyen laikus előtt kicsinyesnek látszó ok, igénytelennek látszó körülmény már egy egész város lakosságának életét veszélyeztette.

E néhány példával csak ki akartam mutatni, mennyi veszély fenyegeti egészségünket, kiválóan ma, kulturánk előrehaladt korszakában, hol az együttélés kisebb területre szorítja az embereket, a megélés is nehezebb, a test megerőltetése súlyosabb, mi által az emberi test hamarabb kimerül, ellenállási képessége csökken és betegségekre hajlandóbb lesz. Mindemellett a közönség nagy része egészen tájékozatlan saját egészsége legfontosabb szükségletei iránt; vannak nagyon művelt egyének, kik a tudományosság magas fokán állanak, de testi szervezetük működéséről, annak jogos igényeiről alig bírnak helyes fogalommal; már ha ezek

sem képesek arra, hogy helyesen kellőképen oltalmazzák egészségüket, még kevésbé lehet ezt föltételezni a műveletlenség fokán álló egyénektől, pedig emberbaráti kötelességük parancsolja nemcsak saját egészségüknek övni, hanem felebarátaik egészsége fölött is örködni.

Mindenekelőtt társadalmunkat kell tehát az egészség kellékeiről, szervezetünk működési folyamatairól, jogos igényeiről fölvilágosítani, meg kell ismertetni mindazon hatányokkal, melyek hátrányára és azon tényezőkkel, melyek javára vannak, meg kell értetni vele, minő hatással bír népünk egészségének megóvása, ép testi és szellemi erejének fenntartása, nemzetünk jövőjére, hazánk fölvirágzására.

Ezen nemes czél elérésére egyesületünk hivatva van és munkaprogramunkban széles tér lesz fenntartva működésünk ezen pontjának érvényesítésére. Egyesületünk mindazonáltal mindannyi helyi közegészségügyi kérdésekkel foglalkozni fog és ezek keresztülvételében a hatóságot támogatni fogja, de a gyakorlati életre kiváló fontossággal bíró közegészségügyi viszonyok gondozásunk fő tárgyai lesznek. Működési körünknek tágabb tért nyitandó, nagyon kívánatos volna, ha társadalmunk hivatott egyénei minél nagyobb számmal lépnek egyesületünk körébe, hogy állásuknál, műveltségüknel fogva hathatósan közreműködjenek egyesületünknek a közegészségügy javítására czélzó törekvéseiben. Hisz egyesületünk tagjai az egészségügy valóságos apostolai volnának, ők vidékünkön, mint elsőik, hivatva lesznek a népnek egészségügyi missionáriusai gyanánt működni, az egészségügy kívánalmait megismertetni, tanait terjeszteni a nép között, tanítani, oktatni fogják a népet, hogyan kell fenntartani az egészséget, elhárítani a betegséget, nem orvossággal, hanem észszerű eljárással. Így remélhető, hogy társadalmunkban az egészségügyileg helyes gondolkozás és cselekvés mindnagyonabb tért fog hódítani és a gyakorlati irányban megindító tevékenységnek czélszerűségéről, fontosságáról meggyőződve, az egészségügy igaz hívői lesznek, mert csak így fogja faradozásainkat dús siker koronázni.

Egyesületünk e szép és fontos czéljainak megvalósítására, minden évben a téli évadban népszerű közegészségügyi felolvasásokat fog rendezni, nemcsak a művelt osztály, hanem lakosságunk alsóbb rétegei és főleg a munkások részére is, mert épen ezek életmódjuknál, foglalkozásuknál fogva a betegeskedésnek, sérüléseknek és a káros behatások egyéb nemének leginkább vannak kitéve. De szükségesnek vélem, hogy a hölgyek is érdeklődjenek ezen felolvasások iránt, azért különös súlyt kell fektetnünk a női kötelességek teljesítése körül felmerülő egészségügyi követelményekre, a gyermekek nevelésére és ápolására, az ételmezésre, a lakás és életmód berendezésére, a fertőző betegségek megismertetésére és elhárítására és főleg a betegápolásra, sőt külön tanfolyamot létesíthetünk betegápolók kiképzésére, mert épen ezeket városunk teljesen nélkülözi és számos szegénynek ezáltal kenyérgeresztet nyújthatunk. És ha egyesületünk szilárdabb alpra lesz fektetve, központi egyesületünk példájára főkegyesületünk választmányában is egy külön hölgyosztályt fogunk alakítani, mert csak akkor fogunk ezért élni, ha sikerül a nők érdeklődését felkeltenünk egyesületünk működése iránt, mert a nők kezeiben nyugszik a család, a társadalom, sőt az egész emberiség jövőjének sorsa.

Egyesületünk figyelmet fog továbbá fordítani az elhagyatott, tehetetlen csecsemők és kisdetek ápolására és megmentésére. Ha városunk nem is rendelkezik lelenczházzal, legalább gondoskodni fogunk arról, hogy e szegény árva né lelketlen emberek kezeibe jussanak, sem olyan egyénekhez, kik értelmetlenségük által ugyanazt eredményezik — az angyalsínalást. Gondunk lesz arra, hogy nemesszívű, művelt hölgyek e szegény, elhagyatott gyermekek felügyeletét magukra vállalják és ápolók elhanyagolása, gondatlansága vagy rossz bánásmódja ellen megvédjék; továbbá, hogy e kisdetek ápolói oktatást nyerjenek, miként kell ezen szegény árva csecsemőket gondozni, ápolni, mi módon kell előállítani az egyszerű, olcsó és leghasznosabb táplálékot, a sterilizált tehéntejet stb.

Ily módon a csecsemőknek túlnagy halandóságát megyénkben csökkenteni és számos emberéletet menteni képesek leszünk. Ezzel nagyobb szolgálatot teszünk a társadalomnak, a hazának, mint a még oly

nagy könyöradományyal. Tetézni fogjuk még jótékony működésünket, ha kerestülviszük, hogy városunkban, de még szükségesebb, hogy minden faluhelyen is bölcsőde és kisdóvoda létesíttessék, különösen a nyári időre, hogy a szegény szülők csecsemőiket és kisdéideiket oda beadják azon időre, míg ők napi keresetük, munkájuk után járnak. A minden évben előforduló tüzvészek eléggé tanúsítják az ilyen intézetek hasznosságát, mert elég gyakran halljuk, hogy felügyelet hiányában a gyermekek a tüzvésznek és egyéb szerencsétlenségnek okozói, vagy maguk szenvednek kárt, vagy nyomorognak, éheznek oda haza.

Működésünk az által, hogy a köznépet okszerű bánásmódra oktatja, a legnagyobb jótékonytágot gyakorolja és reméljük, hogy városunk jótékony egyletei velünk egyesülni fognak, belátva, hogy az inségeseknek nyújtott alamizna filléreivel nagyobb szolgálatot tesznek, ha a fenntartásukra oktatás által utat, módot nyitnak.

De egyesületünk feladata nemcsak a szegények inségét enyhíteni, hanem a gazdagok nyomorát is lehetőleg könnyíteni. Mert nem nyomorúságos életet tengünk-e városunk porral telt légkörében? Az ember legfontosabb tápszere a levegő, ezt a természet végtelen mennyiségben tiszta állapotban nyújtja, az értelmetlen emberek szennyezik be készakarva tisztátalanságuk, a hulladéknak, a szennynek fölhalmozása, az egészségesek és betegek váladékai által. Innét városunkban a fölötté sok tüdőbeteg, mely az emberek értelmetlenségén kívül, az utcák helytelen burkolása és gondozása által fokoztatik. Szükséges lesz jövőben az utcák építésénél nem csupán az olesóságot és a kereskedelmi forgalmat, hanem a lakosság egészségére is figyelemmel lenni, és e tekintetben az utak építésénél és gondozásánál nemcsak a műszaki férfiak tanácsát, hanem a higienisták véleményét is meghallgatni.

Léghőköri portartalmanak csökkentésére nagyon kívánatos volna városunk összes tereit befásítani és zöld pázsitokkal ellátni, ezáltal alkalmas üdülő helyei volnának gyermekeinknek és a jó levegő után áhítozó közönségünknek, és nem szorulóknak mindannyian az egyetlen sétatérre, melyen a sétálók nagy száma oly temérdek port ver fel, hogy az ott üdülést keresőknek csak ártalmára lehet. Nálunk a felnőttek nagy része a temetőbe megy üdülni, sétálni, ez egy a törökök idejéből fennmaradt rossz és ártalmas szokás: elég baj, sőt gúnyos reánk nézve, hogy azon idő óta egyéb üdülő helyek nem állnak közönségünk rendelkezésére.

Egyesületünknek e tekintetben is előadandó alkalommal javaslatot tenni lesz hivatva, hogy a nyilvános terek befásítása és pázsitozása által üdülő helyekké, egy némelyike gyermekeink számára játszótérkévé alakítsanak át, például a Majláthtér, a kis-Jókai-tér, a főter, a külvárosokban levő nagy kopár területek: a buzatér, a légszeszgyár körüli tér. Továbbá vannak gyönyörű kiránduló helyeink: a Tettye, üszöghi erdőcske, Szent-kut, Jakab-hegy, kis-rét, a szénbánya-telep, mindannyi valóságos svájci táj, de nincs egyetlen fásor, mely a sétálót a nap perzselő heve elleni védené. Alig van város, mely dícselkedhetik oly regényes fekvéssel, oly kies, szép szőlőhegygyel, mely elég sajnós, egészen kopár hegység által van környezve. A természet városunk iránt bővelkedett adományokban, de városunk közönségének nincs érteke eziránt. Reméljük, hogy érzékét, fogékonyságát fel fogjuk ébreszteni.

Köznépünk lakásviszonyainak, ugyszintén a munkáslakásoknak kérdése is egyesületünk mtködési keretében tartozván, annak megoldásához közegészségügyi szempontból hozzájárulni feladatunk leend.

Tekintettel leszünk továbbá az iskolák helyes, az egészségi kívánalmaknak megfelelő építésére és berendezésére, nehogy az iskolázattással járó ártalmak ifjúságunk egészségében, szenge szervezetének épségében még nagyobb kárt okozhassanak. De gondunk lesz arra is, hogy a szerencsés megindult mozgalom, mely a tanuló ifjúság testi fejlesztését tűzte maga elé, nálunk is érvényre juthasson, hogy valahára a szellemi elszigázásnak módszere megszűnendék és az iskola kettős feladatának: „az ifju nemzedéket szellemileg és testileg kiművelni, — és az államnak szellemben kiképzett, de testben is erős, hazánk fenntartására és megoltalmazására képes polgárokat nevelni” megfelelőhessen.

Arra is törekedni fogunk, hogy egyesületünk, lehetőleg minden faluban, a járársorvosok és körorvosok, de főleg a lelkészek, jegyzők és tanítók, valamint a

közigazgatási közegek támogatása mellett, a közegészségügy népszerűsítésére és az egészségügyi intézmények meghonosítására a téli időben, a mezei munka szünetelése alatt néhány előadásra szorítókozó rendszeres tanfolyamot rendezzen, s ezt lehetőleg mutatóványokkal kapcsolja össze.

Ezekon kívül egyesületünk utalva lesz, a szegényügy rendezéséhez hozzájárulni és más egyéb fontos, városunk és megyénk közegészségügyét mélyen érdeklő kérdéseket felölelni és helyes megoldását kivívni.

Egyesületünknek az imént feltárt tágas tere majdnem beláthatlannak látszik, és legyőzhetleneknek mindama akadályok, melyek működési körünk láthatárán feltűnnek. De nem is mi néhányan vállalkozunk e nagy munka leküzdésére, hanem az egész város és megye közönségének érdeklődését ügyünk és munkánk iránt felkeltve, vállvetett működéssel az előre kijelölt uton lassan előre haladni fogunk, egyik kérdést a másik után megoldva, egyik akadályt a másik után elgördítve, és céltudatosan a kitűzött irányban haladva, nem maradhat el a siker, melynek virányos tájára, ha évek múltán értünk, élvezni fogjuk nemes, hű és önzetlen hivatásunk teljesítésének édes gyümölcsét a jövő nemzedékben, mely viruló egészségével önzetlen áldozatainkat, fáradozásainkat áldani fogja.

Adja az Isten, hogy az minél előbb bekövetkezők városunk, megyénk és hazánk javára!

Kelt Pécsset, 1893. május hó 9-én.

Dr. Loevy Lipót,
egyesület-titkár.

Az országos közegészségi egyesület pécsvidéki osztályának ügykezelési szabályzata.

1. §. **Czim:** Az országos közegészségi Egyesület Pécsvidéki osztálya:

2. §. **Szék helye:** Pécs.

3. §. **Pecset.** Az osztály pecsétje: fehér kereszt vörös alapon „Országos Közegészségi Egyesület Pécsvidéki osztálya.” 1893. Kőirattal.

4. §. **Czél:** Az osztály célja.

a) Pécs és vidék egészségügyét különös figyelem és gondoskodás tárgyává tenni és az országos egyesületet magát közreműködésével támogatni,

b) érdeklődést kelteni a város és vidék egészségügyi viszonyai iránt mindazokban, kik közreműködésükkel azok javítására hasznos befolyást gyakorolhatnak és terjeszteni és meghonosítani a nép között az egészségű fenntartására szükséges ismereteket,

c) a közegészségügy terén közreműködőket, orvosokat, technikusokat, közigazgatási tisztviselőket, lelkészeket, tanítókat, gyógyszerészeket ezen közös ügy érdekében egymáshoz közelíteni és annak előmozdításában segíteni,

d) a közegészségi ártalmakat úgy Pécsset és az annak vidékén fekvő községekben, mint a társadalom különféle osztályaiban minden irányban felkeresni, vizsgálat alá venni és megszüntetésükre hatni.

5. §. **Eszközök.** Az osztály

a) az országos egyesület számára tagokat gyűjt és ezeket a saját körébe bevonni törekszik;

b) népszerű felolvasásokat rendez egészségügyi tárgyokról a nagyközönség előtt;

c) nyilvános szaküléseket tart fontosabb helyi érdeklő közegészségügyi kérdéseknek fölkeret referensek által előadása és az osztály tagjai által megvitatása végett, a melynek összehívására és határozatképességére vonatkozólag a közgyűlést illető szakaszok mervadók;

d) az egészségre vonatkozó czikkék és népszerű munkák kiadását és terjesztését előmozdítja;

e) megbízottai által egészségügyi kérdésekben szakszertű vizsgálatokat végeztet;

f) munkálkodása körében felmerülő tapasztalataira és észleleteire a hatóság és közönség figyelmét irányozza.

6. §. **Az osztály tagjai.** Az osztály tagjai csak azok lehetnek, kik az „Országos Közegészségi Egyesület”-nek tagjai.

A tagokat írásbeli nyilatkozat és az O. K. E. tagságának igazolása mellett az elnökség fogadja el.

7. §. A tagok jogai. A tagok az osztály közgyűlésén, továbbá az általa rendezendő szaküléseken és felolvasásokon részt vehetnek, a népszerűen pedig előjoggal bírnak.

A közgyűléseken szolás és szavazat jogával bírnak és tisztviselőül választhatók.

8. §. Az osztály igazgatása. Az osztály ügyeit vezetik:

- a) a közgyűlés;
- b) a választmány;
- c) a titkárral.

9. §. A közgyűlés. Rendes közgyűlés évenként egyszer március havában tartatik, határnapját az elnök legalább 8 nappal előbb a pécsei lapokban a tagok tudomására hozza.

Rendkívüli közgyűlést az elnök belátása szerint, vagy az osztály 10 tagjának írásban megokolt kívánata folytán szintén 8 nappal előre kihirdetve hívhat egybe.

Közgyűlés tartásához a tisztviselőknél és választmányi tagoknál kívül legalább 10 tagnak jelenléte kívánatik; ellenkező esetben legalább 5 napi határidővel új közgyűlés hirdetik, melyben a jelenlevők határoznak.

Érvényes határozat hozatalára általános szótöbbség kívánatik, egyenlő szavazat esetében az elnök szavazata dönt.

A jegyzőkönyvet az elnökön és titkáron kívül a hitelesítésre kiküldött két tag írja alá.

10. §. A rendes közgyűlés tárgyai.

- a) Az elnökség évi jelentése az osztály működéséről és pénzügyéről.
- b) A megelőző rendes közgyűlés által kiküldött számvizsgálók jelentése és a felmentvény megadása.
- c) A jövő évre számvizsgálók kiküldése.
- d) Határozat az osztály helyi céljának előmozdítására szánt külön gyűjtések rendezésére és az osztály vagyonának kezeléséről, továbbá a jövő évi költségvetés megállapítása.
- e) Az elnökség indítványai a rendezendő vizsgálatok, adandó megbízások stb. iránt.
- f) Egyes tagok indítványai. Oly indítvány, mely az osztály anyagi érdekeit vagy működését illeti, írásban és indokolva március 15-éig bemutatandó az elnökségnek, és ennek véleményes jelentésével terjesztendő a közgyűlés elé; be nem mutatott indítvány tárgyalás nélkül az elnökséghez tétetik át, mely arról a legközelebbi közgyűlésen jelentést tesz.
- g) Választások; ezek vagy szavazatlapok vagy közfelkiáltás által történnek.
- h) Jegyzőkönyv-hitelesítők kiküldése.

11. §. A választmány áll az osztály tisztviselőiből, 18 rendes tag és meg nem határozott számú rendkívüli tagokból, ez utóbbiak csak tanácskozási joggal bírnak.

A választmányban orvosi, természettudományi, technikai, tanügyi és közigazgatási szakférfiaknak kell képviselve lenni.

A választmányi gyűlést az elnök belátása szerint és pedig októbertől júniusig, kéthavonként legalább egyszer hívja egybe.

Határozathozatalra, az elnökön és titkáron kívül, legalább 6 vál. tagnak jelenléte szükséges, határozatra képtelenség esetén új ülés hívatik össze, melyben a választmány, tekintet nélkül a jelenlevők számára, érvényesen határoz.

12. §. A választmány teendői. A választmány intézi az osztály ügyeit; jelesen:

- a) határoz az osztály működése, kiadványai, megbízásai és gyűlései iránt;
- b) határoz az osztálytól származó ügyekben;
- c) eljár a tagok és tisztviselők megválasztása, illetőleg kijelölése körül, megválasztja működésének tartamára a rendkívüli választmányi tagokat s betölti ideiglenes a megürült tisztségeket;
- d) ellenőrzi a pénztárt, átvizsgálja a számadásokat és az évi bevételeket és kiadásokat, előirányozza a költségvetést, valamint általában működéséről jelentést tesz a gyűlésnek.

Az ügykezelési szabályzatot a választmány állapítja meg.

13. §. A szakosztályok. A választmány kebeléből 3 szakosztályt állít fel, u. m.: I. orvos-tervezettudományi; II. technikai; III. tanügyi és közigazgatási osztályt.

A szakosztályok elnökeit is a közgyűlés választja; titkárait, az osztály titkáran kívül minden szakosztály által választott titkár.

Az osztályok szakkörükbe tartozó ügyekben a választmány részére indítványozók, előkészítők, véleményezők; figyelemmel kísérik az egészségügynek körükbe tartozó dolgait, azokat saját körükben tárgyalják és a választmányhoz tudomás és határozat végett beértesítik. Tárgyalják a választmánytól hozzájuk utasított kérdéseket s azokról jelentést tesznek. Szükség esetén két vagy mind a három osztály közös tárgyalásra egyesül; ily tárgyalásra az elnököt és helyettesét a választmány jelöli meg.

Az osztályok mindegyike évenként legalább egyszer nyilvános szakülést tart, melynek tárgyát az osztályelnök és a főtitkár állapítják meg.

Zárt szaküléseket az osztályok a tárgyak számához képest tartanak.

14. §. Az osztály tisztviselői: egy elnök, egy tanácselnök, egy alelnök, továbbá egy titkár, egy jegyző, egy pénztárnok. Az elnököket, alelnököket, titkárt, jegyzőt és pénztárnokot három évre, a választmányi tagokat évenként egyszer választja a közgyűlés.

A lelépő tisztviselők újra választhatók.

15. §. Az elnök hatásköre. Az elnök az országos egyesület választmányának rendkívüli tagja;

- a) képviseli az osztályt hatóságokkal és az országos egyesület választmányával szemben;
- b) vezeti az osztály működését, az ügykezelési szabályok értelmében;
- c) örökös a közgyűlés határozatainak pontos végrehajtására;
- d) a gyűléseket összehívja és azokon elnököl;
- e) örökös a osztály vagyona fölött és jogában áll a pénztárt bármikor megvizsgálni, a kiadásokat utalványozza;
- f) az osztály működéséről, üléseiről, tárgyalásairól az országos egyesület választmányát értesíti.

16. §. A titkár hatásköre. A titkár az országos egyesület választmányának rendkívüli tagja;

- a) elintézi az osztály ügyeit az ügykezelési szabályok értelmében, és az elnökkel együtt aláírja az osztály levelezéseit;
- b) szerkeszti a jegyzővel az ülések jegyzőkönyveit;
- c) rendezi az osztály szaküléseit és népszerű felolvasásait;
- d) az elnökség működéséről a közgyűléshez jelentést tesz.

17. §. A pénztárnok hatásköre. A pénztárnok az osztály folyó bevételeit és kiadásait kezeli és vagyonát felelősség terhe mellett őrzi.

18. §. A társelnök, az alelnök és a jegyző hatásköre. A társelnök az elnököt, szintúgy az alelnök az elnököt, a jegyző a titkárt mindazon teendőknél, melyeket a 15. §. a)–d) pontjai és a 16. §. a)–c) pontjai előírnak, azok akadályoztatása esetén ugyanazon hatáskörrel, melylyel az elnök vagy titkár bírnak, helyettesíti.

19. §. Az osztály saját helyi céljának előmozdítására gyűjtéseket rendezhet; az ily vagy bármely más módon, de a jelzett célra befolyó jövedelmek az osztály tulajdonai lesznek s azzal az osztály szabadon rendelkezik.

Az „Országos Közegészségi Egyesület Pécsvidéki Osztálya” 1893. március 9-én tartott alakuló közgyűléséből.

Dr. Dulánszky Nándor,
megyés puspók,
egyesület-elnök.

Kardos Kálmán,
főispán,
egyesület-társelnök.

Dr. Loewy Lipót,
egyesület-titkár.